

بررسی نقش فعالیت‌های پرورشی در شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان

احسان ابراهیم زاده^۱

۱- کارشناسی مهندسی مکانیک، دانشگاه بیرجند، ساز مان مرکزی دانشگاه بیرجند، ایران. ایمیل: <mailto:ehsanebrahimzade@yahoo.com>

چکیده

هدف از انجام این تحقیق بررسی نقش فعالیت‌های پرورشی در شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان انجام بود. روش این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و از نوع پژوهش‌های توصیفی می‌باشد، چون به بررسی مطالعات و پژوهش‌های انجام شده می‌پردازد. نتیجه این تحقیق نشان داد: فعالیت‌های پرورشی در شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان نقش مؤثر و پررنگی دارند. فعالیت‌های پرورشی یکی از مهم‌ترین فعالیت‌هایی است که می‌توان از آن برای ارشاد، هدایت و بالا بردن سطح یادگیری و کشف و شناسایی استعدادها و پنهان دانش‌آموزان استفاده نمود، فقط باید در این مسیر تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان جدی گرفته شود و از آن غافل نشد. تفاوت‌های فردی یکی از مسائل مهمی است که در نظام‌های آموزشی برای طراحی مناسب برنامه‌های درسی و تدوین روش‌های تدریس مورد توجه قرار گرفته است. به همین دلیل لازم است در مدارس و کلاس‌های درس، تفاوت‌های فردی و استعدادها و مختلف دانش‌آموزان شناسایی شود و برای رشد آنها فعالیت‌های لازم طراحی شود.

کلمات کلیدی: فعالیت‌های پرورشی، شکوفایی، استعداد، خلاقیت، دانش‌آموزان

Examining the role of educational activities in the flourishing of students' talents and creativity

Ehsan Ebrahimzadeh¹

1- Bachelor of Mechanical Engineering, Birjand University, Central Organization of Birjand University, Iran.

<mailto:ehsanebrahimzade@yahoo.com>

Abstract

The purpose of this research was to investigate the role of educational activities in the flourishing of talents and creativity of students. The method of this research is practical in terms of its purpose and is a descriptive research type, because it examines the studies and researches that have been done. The result of this research showed: Educational activities play an effective and prominent role in the flourishing of students' talents and creativity. Educational activities are one of the most important activities that can be used to guide, guide and raise the level of learning and discover and identify the hidden talents of students, only the individual differences of students should be taken seriously in this way and from that did not ignore. Individual differences are one of the important issues that have been taken into consideration in educational systems for the proper design of curricula and teaching methods. For this reason, it is necessary to identify individual differences and different talents of students in schools and classrooms, and to design necessary activities for their growth.

Keywords: educational activities, flourishing, talent, creativity, students

۱- مقدمه

همکاران^۱، ۲۰۱۹). رشد و پیشرفت جوامع امروزی نیازمند افراد خلاق، نوآور و با استعداد است. با این حال، سیستم‌های آموزشی بسیاری به دنبال انتقال اطلاعات و دانش محور هستند و به ندرت به توسعه توانمندی‌های خلاقیت و استعدادها و دانش‌آموزان توجه دارند (هتاجا و همکاران^۲، ۲۰۱۹). این نقض باعث می‌شود که بسیاری از دانش‌آموزان در حین تحصیلات خود متوجه استعدادها و خود نشوند و یا در مسیر شکوفایی استعدادها خود ممکن است با موانع مختلف مواجه شوند (فتحعلی‌زاده، ۱۴۰۱). توجه به افزایش استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان از اهمیت بالایی برخوردار است. زیرا

پرورش استعدادها و خلاقیت در دانش‌آموزان به عنوان یکی از مسائل کلان و حیاتی در حوزه آموزش و پرورش مورد توجه قرار گرفته است. افزایش توانمندی‌های شخصیتی و تحول در ساختار ذهنی دانش‌آموزان از طریق فعالیت‌های پرورشی، نقش بسیار مهمی در شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان ایفا می‌کند (نجاززاده، ۱۴۰۲). این امر نه تنها به عنوان یک چالش برای مدرسه‌ها و مربیان، بلکه به عنوان یک فرصت برای بهبود سطح تحصیلی و توسعه منابع انسانی جامعه نیز در نظر گرفته می‌شود (هسو و

¹ Hsu et al

² Haataja et al

مهم‌ترین هدف فعالیت‌های پرورشی در مدارس این است که انگیزه‌ها و محرک‌های لازم را برای ادامه رشد و تکامل طبیعی و سالم دانش‌آموزان فراهم نماید و زمینه به دست آوردن دانش و مهارت‌های لازم و ارزش‌های مورد پسند جامعه برای بهره‌مند شدن زندگی سالم فراهم نمایند (پرستار فیض‌آبادی، ۱۴۰۲).

از سوی دیگر، خلاقیت و شکوفایی استعدادها به یک‌باره و ناگهانی رخ نمی‌دهد، بلکه زمینه مساعد، فکر فعال و هدف‌داری می‌خواهد تا شکوفا شود. خلاقیت اساس پیشرفت‌ها، مایه شادایی و پر بار شدن زندگی، پویایی و دوری از ایستایی است. استعداد و خلاقیت دانش‌آموزان را باید شناخت، هدایت نمود و ذهن جوشان و نوآفرین آنان را پرورش و پرو بال داد تا از آینده از رفتارهای تقلیدی دوری جویند و نوآفرین شوند (نادری و همکاران، ۱۳۹۹). آموزش و پرورش راهکارهایی برای ارتقای آگاهی دانش‌آموزان هستند که نقش مهمی در شکوفایی استعداد آنها نیز دارد. این موضوع می‌تواند تأثیر مثبتی بر رشد شخصیتی دانش‌آموزان داشته باشد و در نهایت به ارتقای کیفیت آموزش و یادگیری در دوران مدرسه کمک می‌کند (آسمورو و پراینتو، ۲۰۲۱). یکی از مکان‌های مؤثر بر نمایان و شکوفا شدن استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان مدرسه است که با استفاده از فعالیت‌هایی مانند فعالیت‌های پرورشی و دادن آزادی عمل به آنها می‌توان بستر مورد نیاز را فراهم نمود. به همین منظور در این پژوهش تلاش می‌شود تا به سوال ذیل پاسخ داده شود، آیا فعالیت‌های پرورشی در شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان نقش مؤثری دارند؟

فعالیت‌های پرورشی

فعالیت‌های پرورشی، فعالیت‌های هستند که به صورت داوطلبانه در محیط‌های آموزشی و یا خارج از محیط‌های آموزشی به عنوان تکمیل‌کننده برنامه درسی رسمی جهت تحقق پیشرفت شخصی و حرفه‌ای و اجتماعی دانش‌آموزان به کار برده می‌شوند (آسمورو و پراینتو، ۲۰۲۱). در تعریفی دیگر فعالیت‌های پرورشی در واقع به کوشش‌ها و تلاش‌هایی که دانش‌آموزان تحت هدایت و برنامه‌ریزی و نظارت مربیان پرورشی خود انجام می‌دهند تا توانایی‌ها و استعدادهای ذاتی آنان شکوفا به شود و به صورت بالفعل درآید، گفته می‌شود (پرستار فیض‌آبادی، ۱۴۰۲). دانش‌آموزان در این‌گونه از فعالیت‌های شرکت می‌کنند تا بتوانند به کشف و شناسایی استعدادها، نفع‌ها و بالقوه فردی خود پردازند و سپس به تحکیم کردن توانمندی‌هایشان بپردازند (ایلدیریم و آکار، ۲۰۲۱). فعالیت‌های پرورشی می‌تواند تمام این ابعاد را مد نظر قرار بدهد و در جهت تحقق آنها و همگام با آنها حرکت نماید. بر همین اساس اهمیت فعالیت‌های پرورشی را می‌توان به جهت اهمیت و نقش این نوع برنامه‌ها در خصوص اصلاح یا رفع نواقص و برطرف کردن مشکلات برنامه‌های درسی رسمی در نظر گرفت (محمدی، ۱۴۰۲). این فعالیت‌ها در مواردی چون بالا بردن سطح یادگیری دانش‌آموزان، هویت بخشی حفظ استقلال، درونی کردن ارزش‌های جامعه، آموزش قدرت نه گفتن به دانش‌آموزان دیگر، اجتماعی شدن به وسیله شرکت در فعالیت‌های گروهی دوری کردن از تنهایی و گوشه‌نشینی تأثیرگذار است (وو، ۲۰۱۹).

فواید توجه به فعالیت‌های پرورشی در مدارس

پیشرفت و موفقیت آموزشی منهای پرورش منش و کمک به شکل‌گیری شخصیت متعادل انسانی امری ناقص و از درون تهی است. اجرای فعالیت‌های پرورشی و غنی‌سازی فعالیت‌های پرورشی دانش‌آموزان و انجام فعالیت‌های فوق برنامه در مدارس امروزی ضرورتی انکارناپذیر است (محمدی، ۱۴۰۲).

استعدادها نه تنها منبعی برای توسعه فردی هستند، بلکه می‌توانند به توسعه اقتصاد و فرهنگ جامعه نیز کمک کنند. افراد با استعداد و خلاق توانایی حل مسائل پیچیده، ایجاد نوآوری و پیشرفت علمی و فناوری را دارند که این امور برای توسعه هر جامعه اساسی است (محمدی، ۱۴۰۲). لذا در این پژوهش، نقش فعالیت‌های پرورشی در شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد.

۲- بیان مسأله تحقیق

مدرسه به عنوان یکی از نهادهای مهم نظام آموزشی می‌تواند بر فرآیند تفکر، مهارت‌های ذهنی، رشد استعدادها و شیوه‌های یادگیری دانش‌آموزان تأثیر شگرف بگذارد تا به راحتی بتوانند در جهت تفکر نو و انتقادی و کشف مجهولات پیشرو، راه‌حل مناسب برای مشکلات ارائه دهند. بدین ترتیب مدرسه می‌تواند کانون یادگیری، پرورش استعداد و توسعه افکار خلاق باشد (مظفری، ۱۴۰۲). محیط مدرسه از جنبه‌های مختلفی مانند: شرایط فیزیکی (دیوارها، کلاس، ابزار آموزشی، اشیاء موجود در مدرسه و ...)، شرایط فرهنگی (فعالیت‌های پرورشی، برگزاری جشن‌ها و ...) و روابط عاطفی میان افراد، نقش مدیر و ناظم، به‌ویژه معلم، روابط بین دانش‌آموزان و معلم، روابط دانش‌آموزان با یکدیگر، ایجاد انگیزه در یادگیری، پرورش استعداد و خلاقیت تأثیر مستقیم دارد (خیرانی و همکاران، ۱۴۰۲).

فعالیت‌های پرورشی به عنوان مکمل فعالیت‌های آموزشی، نقشی حیاتی در شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان ایفا می‌کنند. این فعالیت‌ها با فراهم آوردن فرصت‌های متنوع برای یادگیری و تجربه، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا مهارت‌های خود را در زمینه‌های مختلف ارتقا دهند، اعتمادبه‌نفس خود را افزایش دهند و به خلاقیت و نوآوری تشویق شوند (پرستار فیض‌آبادی، ۱۴۰۲).

در این راستا، معلمان به عنوان ایجادکننده شرایط و تسهیل‌کننده یادگیری دانش‌آموزان می‌توانند از طریق نوگرایی، انعطاف‌پذیری، عدم اجبار دانش‌آموزان به حفظ و انباشت ذهنی، شوخ‌طبعی، پرهیز از راهبردها و روش‌های قالبی آموزش، زمینه‌سازی برای ابراز وجود دانش‌آموزان و افزایش اعتمادبه‌نفس در آنان، تحریک حس کنجکاوای فراگیران و بالاخره توأم ساختن آموزش با پرورش و پژوهش به آموزش و پرورش خلاقیت در کودکان و نوجوانان بپردازد (خسروی پور، ۱۴۰۰).

اما اگر آموزش و پرورش بخواهد همچنان به مقوله فعالیت‌های پرورشی با دیدگاه سنتی نگاه کند و آن را فرع بر آموزش بداند، موفقیت و تکاملی حاصل نمی‌شود. امروزه رویکردهای پرورشی نیز معطوف به نوآوری، خلاقیت و سبک‌های جدید است و این مهم باید یکی از ویژگی‌های معلمان پرورشی باشد تا جریان فعالیت‌های پرورشی بتواند منجر به رشد و تکامل دانش‌آموزان و شکوفایی استعدادها آنها شود (محمدی، ۱۴۰۲). در این راستا بوکلی و لی (۲۰۲۱) نیز اذعان داشتند: برنامه درسی غیررسمی که تقریباً در تمام مدارس مشهود است، کلیه فعالیت‌هایی را در بر می‌گیرد که دانش‌آموزان چه در محیط مدرسه و چه در محیط خارج از آنها را انجام می‌دهند تا از طریق آنها بتوانند مهارت‌هایی را به دست آورند، نوع نگرش و نظام ارزشی خود را نسبت به جامعه تغییر بدهند و به یک دیدگاه جدید و فهمی جدید از آموزش و جامعه دست یابند (بوکلی و لی، ۲۰۲۱). از جمله برنامه‌های غیررسمی که برای تحقق چنین اهدافی در مدارس وجود دارد فعالیت‌های پرورشی است که نظر متخصصان بسیار را در حیطه آموزش به خود جلب کرده است. این‌گونه از فعالیت‌ها بر رشد و توانمندی دانش‌آموزان در همه ابعاد تکیه دارد.

خلاقیت

خلاقیت یکی از عالی‌ترین و پیچیده‌ترین فعالیت‌های ذهن انسان است که تعلیم و تربیت باید به آن توجه کند. خلاقیت نه فقط به هوش و تفکر بلکه به سازمان شخصیت فرد نیز مربوط می‌شود (نادری و همکاران، ۱۳۹۹). یکی از سؤالاتی که در چهار دهه گذشته ذهن بسیاری از پژوهشگران و اندیشمندان تعلیم و تربیت را به خود مشغول کرده این است که آیا می‌توان خلاقیت را پرورش داد؟ نتایج تحقیقات انجام شده نشان داده است خلاقیت که در تمام فعالیت‌های فردی و گروهی انسان مشاهده می‌گردد. با شدت و ضعف بالقوه و پرورش‌پذیر در همه انسان‌ها وجود دارد و برای پرورش خلاقیت باید به کودکان و نوجوانان امکان تفکر داد و آنان را از انجام دادن فعالیت‌های قالبی و از پیش تعیین‌شده تا حد امکان بر حذر داشت (اردشیرنشان و جاویدان، ۱۳۹۵).

در مدارس، پرورش خلاقیت در دانش‌آموزان تحت تأثیر عوامل زیادی است، از جمله: رفتار معلم در کلاس درس، سبک و روش تدریس، وسایل کمک‌آموزشی، فضای مدرسه، محتوای فعالیت‌های پرورشی، حمایت مدیر، همکاری خانواده‌ها، تمایل و علاقه دانش‌آموز، پشتکار دانش‌آموز، همراهی با آموزش‌ها، فرهنگ و روابط اجتماعی، روابط معلم با دانش‌آموزان، رفتار خانواده، شیوه فرزندپروری، تحصیلات پدر و مادر، وجود خواهر یا برادر بزرگتر، ... (خسروی‌پور، ۱۴۰۰).

معلم و شیوه‌های پرورش استعداد و تفکر اخلاق

تعلیم و تربیت به یک معنا عبارت است از رشد قوه قضاوت صحیح در افراد. تقلید از دیگران یا پیروی از تمایلات و عادات، سبب رکود فکری و عجز انسان در برابر مسائل و مشکلات می‌شود. امروزه جامعه نیازمند افرادی است که فکر و خرد را حاکم بر اعمال و افکار خویش قرار دهند و مشکلات را به گونه ابتکاری از سر راه خود بردارند. معلمان در مدرسه در رشد و شکوفایی استعدادها و توانمندی‌های دانش‌آموزان نقش مؤثری دارند (نجاززاده‌ف ۱۴۰۲). در ادامه تعدادی از شیوه‌های پرورش استعداد و تفکر اخلاق در مدرسه تشریح شده است (محمدی، ۱۳۹۷):

۱. معلم دانش‌آموزان را به داشتن ایده‌های بکر و نو تشویق نماید: ایده‌هایی که کم‌وبیش برای خود آنها بکر است. ضمن پذیرش ایده‌های بکر، زمینه ابراز آنها را فراهم کند. مثلاً، می‌توان از دانش‌آموزان خواست که به‌جای ارائه گزارش ساده از یک کتاب، آن را شخصاً ارزیابی کرده و هر نظری که درباره آن دارند، بیان کنند و یا این که فصلی از فصل‌های سال را توصیف کنند. به طور کلی، نقاشی‌های آزاد، مقاله‌نویسی و نگارش داستان‌های کوتاه، زمینه ایده فرد و تفکر خلاق در دانش‌آموزان را بهتر فراهم می‌کند.
۲. معلم مطالب درسی را به صورت مسئله و معما برای شاگردان طرح کند: مطالعه کتاب و یا گوش دادن به سخنان معلم، از برکردن حقایق علمی و تاریخی، منجر به رشد ابتکار شاگردان نمی‌شود. معلم به‌جای بیان مطالب درسی یا ذکر حقایق علمی، باید دانش‌آموزان را به طرح مسائل ترغیب کند.
۳. معلم باید به دانش‌آموزان اجازه دهد تا مسائل، نظرات و ایده‌های خود را اعلام نمایند و این ایده‌ها را روی تخته کلاس درس نوشته و پس از طرح مسائل و ایده‌های خود به آنان اجازه دهد که این مسائل را نقد و بررسی نموده و مورد آزمایش قرار دهند.

هدف اصلی فعالیت‌های پرورشی مدارس، ایجاد تغییرات شایسته در دانش‌آموزان به طوری که با تدارک فعالیت‌های مستمر و پیوسته به رشد شناختی، عاطفی، دینی، اخلاقی، جسمانی و در یک کلمه شکوفا ساختن استعدادهای خدادادی دانش‌آموزان منجر شود (پرستار فیض‌آبادی، ۱۴۰۲). فعالیت‌هایی اثربخش که ابتدا آینده را تصور می‌کند و سپس آن را می‌سازد و در این زمینه بیشترین نقش را به خود دانش‌آموزان می‌دهد تا بتواند برای زندگی در شرایط جدید جامعه خود را مهیا سازند (آسمورو و پراینتو، ۲۰۲۱). از فواید فعالیت‌های پرورشی در مدارس می‌توان به رشد و تکامل شخصیت دانش‌آموزان، غنی‌سازی اوقات فراغت دانش‌آموزان و توجه به نیازهای فردی آنان و همچنین فرهنگ‌پذیری و آموزش مهارت‌های مختلف زندگی و تمرین مشارکت و شکوفایی استعدادهای آنها اشاره نمود (پرستار فیض‌آبادی، ۱۴۰۲). ضمن اینکه توانایی همکاری، تصمیم‌گیری سنجیده، تفاهم، حمایت، سازمان‌دهی، توانایی مدیریت در درگیری با افراد، توانایی مذاکره، توانایی کنار آمدن با فشارهای روحی، توانایی ابراز وجود، توانایی روشن ساختن ارزش‌های اعتقادی، توانایی پرهیز از خطر فواید اجرای فعالیت‌های پرورشی مناسب در جهت بهبود جامعه‌پذیری دانش‌آموزان می‌باشد (ایلدیریم و آکار، ۲۰۲۱).

شکوفایی استعدادها

یکی از مهم‌ترین مسائل والدین این است که چگونه استعدادهای دانش‌آموز خود را بیابند و آن را به بهترین شکل ممکن پرورش دهند. در این راستا آموزش و پرورش با گرفتن یک سری از آزمون‌ها سعی بر شناسایی استعداد دانش‌آموزان دارد تا از این طریق هم به خانواده‌ها جهت شناسایی استعدادهای فرزندان نشان کمک کند و هم‌بستر مناسب جهت رشد این استعدادها را فراهم نماید. اما باید این را دانست که ویژگی‌های هر فرد متفاوت از دیگری است (احمدی و باهوش، ۱۴۰۲). این ویژگی‌ها، فرد را از بقیه متمایز می‌کند و این وظیفه والدین و معلمان مدرسه است که این ویژگی‌ها را در دانش‌آموز خود کشف و پرورش دهند و فضای پیشرفت دانش‌آموز خود را فراهم کنند. اگر این ویژگی‌ها، که همان استعداد دانش‌آموزان است در سنین پایین شناسایی شود، حتماً موجب پیشرفت دانش‌آموزان خواهد شد (خیرانی و همکاران، ۱۴۰۲).

شکوفایی استعداد دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی آنها به عوامل مختلفی بستگی دارد که در صورت نقصان یا نبود هر کدام از این عوامل زمینه برای عدم شکوفایی و پیشرفت دانش‌آموز فراهم می‌شود. از جمله این عوامل می‌توان به استعداد و هوش دانش‌آموز، عوامل خانوادگی و عوامل مدرسه اشاره نمود. خانواده به عنوان اولین نهاد اجتماعی نقش مهم و بارزی در شکوفایی استعداد دانش‌آموزان دارد. داشتن خانواده و زندگی متعادل و متعارف زمینه‌ساز پرورش و رشد دانش‌آموزان است (رضایی و همکاران، ۱۴۰۱). مدرسه و محیط مدرسه نیز نقش پررنگی در شناسایی و پرورش استعدادهای دانش‌آموزان دارد. بخصوص معلمان که ساعت‌های طولانی با دانش‌آموزان در ارتباط هستند و ویژگی‌های هر کدام از آنها را بهتر درک نموده‌اند، می‌توانند در شکوفایی استعدادهای دانش‌آموزان و هدایت آنها جهت شکوفایی این استعدادهای نقش مؤثری دارند (فتحعلی‌زاده، ۱۴۰۱).

پیشینه تحقیقات

احمدی و باهوش (۱۴۰۲) به بررسی عوامل مؤثر در شکوفایی استعداد‌های دانش‌آموزان مقطع ابتدایی، پرداختند و دریافتند: مدیر مدرسه از حیث ایجاد فضای صمیمانه و مملو از امنیت عاطفی و به معنی واقعی علمی، فعال و مناسب برای یادگیری بر پرورش خلاقیت تأثیر زیادی دارد. علاوه بر نقش مهم مدیر، معلم نیز نقش کلیدی ایفاء می‌کند. رابطه عاطفی با دانش‌آموزان و رابطه آموزشی و یاددهی معلم دو جنبه مشهود تأثیرگذاری او در فرایند پرورش خلاقیت است. خلاقیت، برای شکوفایی، نیازمند توجه و سیاست‌گذاری هوشمندانه آموزشی و تربیتی نظام تعلیم و تربیت است. محمدی (۱۴۰۲) به بررسی نقش فعالیت‌های پرورشی در شکوفایی استعداد‌های دانش‌آموزان پرداختند و دریافتند: افزایش استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان از اهمیت بالایی برخوردار است. استعدادها نه تنها منبعی برای توسعه فردی هستند، بلکه می‌توانند به توسعه اقتصاد و فرهنگ جامعه نیز کمک کنند. افراد با استعداد و خلاق توانایی حل مسائل پیچیده، ایجاد نوآوری و پیشرفت علمی و فناوری را دارند که این امور برای توسعه هر جامعه اساسی است. خیرانی و همکاران (۱۴۰۲) به ارائه راهکارهای شکوفایی استعداد‌های دانش‌آموزان پرداختند و بیان داشتند: ارائه تعاریف و دیدگاه‌های جدید، نوآوری در آموزش و پرورش، سرمایه‌گذاری جهت تشخیص استعدادها، برطرف نمودن موانع شکوفایی استعدادها، پرورش مهارت‌های پرورش خلاقیت، شیوه اجرای مهارت‌های کاربردی به صورت بازی، فعالیت و مهارت در تفهیم دروس و پرورش رفتارها و... از مهم‌ترین راهکارهای شکوفایی استعداد‌های دانش‌آموزان می‌باشد. پرستار فیض‌آبادی (۱۴۰۲) به بررسی نقش فعالیت‌های پرورشی مدارس در شکوفایی استعداد دانش‌آموزان، پرداخت و دریافت: نقش معلم در شکوفایی استعداد دانش‌آموزان اهمیتی حیاتی دارد. معلمان نه تنها منابع دانش هستند، بلکه چراغ‌هایی هستند که مسیر رشد را برای نسل‌های آینده روشن می‌کنند. با شناسایی و هدایت استعداد‌های دانش‌آموزان می‌توان کمک بزرگی در رسیدن به اهداف آنها کرد و ثمره فعالیت‌های پرورشی در دانش‌آموزان خودباوری، مسئولیت‌پذیری و حس اعتمادبه‌نفس در مدرسه، خانواده و جامعه و در نتیجه تربیت اجتماعی دانش‌آموزان است. معلمان می‌توانند با به کارگیری نقش فعالیت‌ها و برنامه‌های پرورشی و فرهنگی در تربیت اجتماعی دانش‌آموزان مناسب، مهارت‌ها و نگرش‌هایی مانند نوآوری، مسئولیت‌پذیری، استقلال عمل و خودآموزی را در دانش‌آموزان پرورش دهند.

روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف کاربردی می‌باشد، چرا که پس از انجام پژوهش، نتایج به دست آمده می‌تواند جهت شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان در مدارس مورد استفاده قرار گیرد. همچنین از نوع پژوهش‌های توصیفی می‌باشد، چون به بررسی مطالعات و پژوهش‌های انجام شده می‌پردازد.

۳- نتیجه گیری

این پژوهش با هدف بررسی نقش فعالیت‌های پرورشی در شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان انجام شد. نتیجه نشان داد: فعالیت‌های پرورشی در شکوفایی استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان نقش مؤثر و پررنگی دارند. فعالیت‌های پرورشی یکی از مهم‌ترین فعالیت‌هایی است که می‌توان از آن برای ارشاد، هدایت و بالا بردن

سطح یادگیری و کشف و شناسایی استعداد‌های پنهان دانش‌آموزان استفاده نمود، فقط باید در این مسیر تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان را جدی گرفته شود و از آن غافل نشد. تفاوت‌های فردی یکی از مسائل مهمی است که در نظام‌های آموزشی برای طراحی مناسب برنامه‌های درسی و تدوین روش‌های تدریس مورد توجه قرار گرفته است. به همین دلیل لازم است در مدارس و کلاس‌های درس، تفاوت‌های فردی و استعداد‌های مختلف دانش‌آموزان شناسایی شود و برای رشد آنها فعالیت‌های لازم طراحی شود. آماده‌سازی دانش‌آموزان برای تحولات جدید از مهم‌ترین وظایف معلمان می‌باشد و تحقق نخواهد یافت مگر اینکه برای آموزش دانش‌آموزان از روش‌ها و شیوه‌هایی استفاده شود که خلاقیت دانش‌آموزان را تقویت کند. زیرا در حال حاضر دیگر مطالبی که از طریق روش‌های سنتی به دانش‌آموزان ارائه می‌شوند، پایایی چندانی ندارند و بعد از اندک زمانی از بین می‌روند. ولی اگر از عوامل شکوفایی خلاقیت استفاده شود، یادگیری عمیق و پایاتر صورت خواهد گرفت. فعالیت‌های پرورشی در مدارس از طریق سوق دادن دانش‌آموزان به سمت ارزش‌های اجتماعی با اجرای فعالیت‌های پرورشی و خلاقانه در پی پرورش هرچه بهتر و بیشتر استعداد‌های دانش‌آموزان می‌باشد. این فعالیت‌ها کمک می‌کنند تا توانمندی‌ها و مهارت‌های دانش‌آموزان روز به روز گسترش یابد. کسب این توانمندی‌ها، مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان را پرورش می‌دهد و زمینه و آمادگی لازم جهت حضور گسترده و فعالیت در نظام اجتماعی را برای آنها فراهم می‌کند تا بتوانند تا زمانی که در قید حیات هستند، برای خود و دیگران مفید و مثمر ثمر باشند و بعد از فوت، اثرات مثبت و سازنده‌ای را در زندگی اجتماعی دیگران داشته باشند. نتیجه این پژوهش با نتیجه پژوهش‌های (احمدی و باهوش، ۱۴۰۲)، (محمدی، ۱۴۰۲) و (بوکلی و لی، ۲۰۲۱) همسو بود. احمدی و باهوش (۱۴۰۲) معلم نقش کلیدی در پرورش استعداد‌های دانش‌آموزان ایفاء می‌کند. رابطه عاطفی با دانش‌آموزان و رابطه آموزشی و یاددهی معلم دو جنبه مشهود تأثیرگذاری او در فرایند پرورش خلاقیت است. خلاقیت، برای شکوفایی، نیازمند توجه و سیاست‌گذاری هوشمندانه آموزشی و تربیتی نظام تعلیم و تربیت است. محمدی (۱۴۰۲) نیز در نتیجه مطالعه خود بیان داشت: افزایش استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان از اهمیت بالایی برخوردار است. استعدادها نه تنها منبعی برای توسعه فردی هستند، بلکه می‌توانند به توسعه اقتصاد و فرهنگ جامعه نیز کمک کنند. افراد با استعداد و خلاق توانایی حل مسائل پیچیده، ایجاد نوآوری و پیشرفت علمی و فناوری را دارند که این امور برای توسعه هر جامعه اساسی است. بوکلی و لی (۲۰۲۱) نیز اذعان داشتند: برنامه درسی غیررسمی که تقریباً در تمام مدارس مشهود است، کلیه فعالیت‌هایی را در بر می‌گیرد که دانش‌آموزان چه در محیط مدرسه و چه در محیط خارج از آنها را انجام می‌دهند تا از طریق آنها بتوانند مهارت‌هایی را به دست آورند، نوع نگرش و نظام ارزشی خود را نسبت به جامعه تغییر بدهند و به یک دیدگاه جدید و فهمی جدید از آموزش و جامعه دست یابند.

مراجع

- مظفری، سامان (۱۴۰۲). معلمان و مدیران و تأثیر آن‌ها بر نوآوری دانش‌آموزان ابتدایی دوره های اول و دوم. مجموعه مقالات پنجمین کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی، حقوق، مطالعات اجتماعی و روانشناسی.
- نادری، عزت‌الله و آسا، کیوان و سیف‌نراقی، مریم (۱۳۹۹). طراحی و اعتبارسنجی "چهارچوب درس بازی‌های رایانه‌ای" به منظور پرورش خلاقیت دانش‌آموزان پایه ششم. مجله ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۱۰ (۳)، ۶۹-۹۳.
- نجاززاده، گلشن (۱۴۰۲). معنی فعالیت آموزشی و پرورشی و علوم تربیتی. مجموعه مقالات دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در حسابداری، مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی.
- Asmoro, S. P., & Prayitno, B. A. (2021). Empowering scientific thinking skills of students with different scientific activity types through guided inquiry. *International Journal of Instruction*, 14 (1), 947-962.
- Buckley, P., & Lee, P. (2021). The impact of extra-curricular activity on the student experience. *Active Learning in Higher Education*, 22 (1), 37-48.
- Haataja, E., Moreno-Esteva, E. G., Salonen, V., Lain, A., Toivanen, M., & Hannula, M, S (2019). Teacher's visual attention when scaffolding collaborative mathematical problem solving. *Teaching and Teacher Education*, 86, 1-15.
- Hsu, H. Y., Lee, K., Bentley, J., & Acosta, S. (2019). Investigating the Role of School-Based Extracurricular Activity Participation in Adolescents' Learning Outcomes: A Propensity Score Method. *Journal of Education and Learning*, 8 (4), 8-17.
- Wu, Melissa. (2019). School Culture and Its Effect on Extracurricular Participation in Hong Kong. *International Journal of Education Policy and Leadership*, 15 (8).
- Yildirim Tasti, O., & Akar, H. (2021). Promoting Climate-Friendly Actions of High School Students: A Case from Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 92, 335-358.
- احمدی دهخوارقانی، مزگان و باهوش، رقیه (۱۴۰۲). بررسی عوامل مؤثر در شکوفایی استعدادهای دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. دومین کنفرانس ملی تازه‌های روانشناسی تکاملی و تربیتی، بندرعباس.
- اردشیرنشان، زهرا و جاویدان، لیدا (۱۳۹۵). خلاقیت و راه‌های پرورش آن در دانش‌آموزان. اولین کنگره ملی توانمندسازی جامعه در حوزه علوم اجتماعی روانشناسی و علوم تربیتی.
- پرستار فیض‌آبادی، الهه (۱۴۰۲). نقش فعالیت‌های پرورشی مدارس در شکوفایی استعداد دانش‌آموزان. اولین همایش بین‌المللی معلمان برتر و مدارس پیشرو در هزاره سوم، بوشهر.
- خسروی پور، الهام (۱۴۰۰). راهکارهای تدریس خلاقانه در آموزش‌های مجازی. مجموعه مقالات سیزدهمین همایش ملی آموزش.
- خیرانی، امین و انوری، مهدی و نجاری، هادی و اسدی، محمدرضا (۱۴۰۲). راهکارهای شکوفایی استعدادهای دانش‌آموزان. دوازدهمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی، تهران.
- رضایی، شهلا و محمدی، کوثر و قادرپناه، حسنا (۱۴۰۱). بررسی ارتباط بین اقتصاد و شکوفایی استعداد دانش‌آموزان یک کشور. نشریه مطالعات نوین بانکی، ۴ (۱۴).
- فتحعلی‌زاده، پوریا (۱۴۰۱). نقش اساسی معلمان ابتدایی در شکوفاسازی استعداد دانش‌آموزان. مجموعه مقالات سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و صنعت.
- محمدی، سیدفاطمه (۱۴۰۲). نقش فعالیت‌های پرورشی در شکوفایی استعدادهای دانش‌آموزان. فصلنامه تحقیقات راهبردی در تعلیم و آموزش و پرورش، ۱ (۹)، ۱۸۹-۲۰۲.
- محمدی، لیلیا (۱۳۹۷). نقش روش‌های تدریس در پرورش خلاقیت دانش‌آموزان ابتدایی. مجموعه مقالات اولین همایش بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی.